

ג' כסלו תשפ"ד
16 נובמבר 2023

לכבוד
גבי מירי רגב, שרת התחבורה
משרד התחבורה והבטיחות בדרכים

שלום רב,

הנדון: דרישת ראשי מועצות בשומרון להפעיל קווי תחבורה ציבוריים ליהודים בלבד

בשם המרכז לנפגעי גזענות מיסודם של המרכז הרפורמי לדת ומדינה והמטה למאבק בגזענות, הריני לפנות אליך בעניין הנדון, כדלקמן:

- ביום 29.10.23 פנו אלייך ראש מועצה אזורית שומרון- מר יוסי דגן, ראש עיריית אריאל-מר אלי שבירו, ראש מועצת קרני שומרון-מר יגאל להב, ראש מועצת עמנואל-מר אליהו גפני, ראש מועצת קדומים-מר חננאל דורני וראש מועצת שער שומרון-מר אבי רואה, (להלן: ראשי המועצות) בדרישה לאסור העלאת פועלים פלסטיניים לקווי תחבורה ציבוריים הפועלים בשומרון.
- בפנייתם, אשר נשלחה על רקע הטבח המחריד ביישובי עוטף עזה וסביבתם ביום 7.10.23, עמדו ראשי המועצות על כך שנוסעי אוטובוס פלסטיניים בשומרון הם מחבלים פוטנציאליים והם אף מטרידים נשים יהודיות הנוסעות לצידם בקווי האוטובוס. לכן, על מנת להחזיר את תחושת הביטחון, קראו ראשי המועצות להורות על קווי אוטובוס נפרדים בשומרון לתושבי היישובים היהודיים בשומרון, בהם לא יורשו נוסעים פלסטינים לעשות שימוש. העתק ממכתב ראשי המועצות מצורף למכתב זה.
- יאמר מיד, את דרישת ראשי המועצות לספק לתושבי יישובי השומרון היהודים שירותי תחבורה ציבורית בהם יהיו נוסעים פלסטינים מנועים מלעשות שימוש, יש לדחות על הסף ובשתי הידיים, בהיותה דרישה בלתי חוקית הנסמכת על פרופיילינג גזעי פסול והעולה כדי הפליה אסורה על רקע לאום. והכל כפי שיפורט להלן.

פרופיילינג גזעי פסול

- ייחוס מסוכנות או עבריינות לאדם אך בשל השתייכותו לקבוצה גזעית, אתנית, לאומית או דתית, ומתן יחס שונה וזאת גם בהיעדר מידע **קונקרטי** על מסוכנות או עבריינות כאמור מצד מושא הפרופיילינג, מהווה פרקטיקה פסולה של פרופיילינג גזעי.
- במקרה דנן, על פי תפיסת ראשי המועצות, עצם היותו של אדם פלסטיני מהווה אינדיקטור לרמת הסיכון הנשקפת ממנו כנוסע בתחבורה הציבורית בשומרון. כך, כל פלסטיני, על רקע סיבות לכאוריות של שמירה והגנה על בטחון ציבור תושבי היישובים היהודים בשומרון, הופך בעל כורחו ל"חשוד פוטנציאלי" שיש להישמר מפניו וזאת מבלי כל ביסוס קונקרטי לכך. המדובר בפרקטיקה פסולה הגורמת לפגיעה קשה בזכות לכבוד ולשוויון ובחופש התנועה ושבצידה ביזוי והשפלה קשים למושא הפרופיילינג.



הפגיעה בכבוד ובשוויון

6. כידוע, עקרון השוויון הוא עקרון יסודי בשיטתנו המשפטית. הזכות לשוויון ולמניעת אפליה, אף זכתה עם חקיקתו של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ופרשנותו של בית המשפט העליון לחוק זה, למעמד חוקתי ברור, כחלק מזכות היסוד לכבוד האדם. (ראו לדוג': בג"ץ 453/94 **שדולת הנשים בישראל נ' ממשלת ישראל** פ"ד מח(5) 501, 521, 526; בג"ץ 6427/02 **התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' הכנסת**, 26-31).
7. בהפליה על רקע קבוצתי - כגון הפליה על רקע לאום כבמקרה זה - טמונה השפלה עמוקה לקורבן ההפליה ומכאן שהיא עומדת בסתירה לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו (בג"ץ 4541/94 **מילר נ' שר הבטחון**, פ"ד מט(4)94).
8. על הפגיעה בכבוד נאמר: "לא כל פגיעה בשוויון עולה כדי השפלה, ועל-כן לא כל פגיעה בשוויון פוגעת בזכות לכבוד... לא כך הדבר בסוגים מסוימים של הפליה לרעה על רקע קבוצתי, ובתוכם הפליה מחמת מין, כמו גם הפליה מחמת גזע. ביסודה של הפליה כזו עומד ייחוס מעמד נחות למופלה, מעמד שהוא פועל יוצא ממהותו הנחותה כביכול. בכך טמונה, כמובן, השפלה עמוקה לקורבן ההפליה" (בג"ץ 4541/94 **מילר נ' שר הבטחון**, פ"ד מט(4) 94, 133).
9. **בקשה לקבוע מדיניות של הפרדה בתחבורה ציבורית בשומרון בין יהודים לפלסטינים במסגרתה פועלים פלסטינים יהיו מנועים מלעשות שימוש בקווי תחבורה ציבוריים רק בשל השתייכותם הלאומית - מהווה התנהלות פוגענית מבזה ומשפילה שיש בה פגיעה עמוקה וקשה ביותר בזכות לשוויון ולכבוד.**
10. יובהר, כי הפרדה בין יהודים לערבים בקווי אוטובוס בשומרון הנשענת על הטענה של "נפרד אך שווה" יש בה חוסר שוויון אינהרנטי, ומכאן אי חוקיותה. כידוע, הדוקטרינה של "נפרד אך שווה" הינה מעצם טיבה בלתי שוויונית, ולפיכך הינה הפליה פסולה: "הפרדה משדרת עלבון כלפי קבוצת מיעוט המוצאת מן הכלל, מחדדת את השוני בינה לבין האחרים, ומקבעת תחושות של נחיתות חברתית". בג"ץ 6698/95 **קעדאן נ' מינהל מקרקעי ישראל**, פ"ד נד(1) 258, 279-280.
11. בהקשר זה, דברים אלה שנכתבו על ידי כב' השופט גרוסקופף על הפליה פסולה על בסיס מין יפים אף לענין הפליה על רקע לאום כבמקרה זה:

"האיסור על הבחנה במתן שירותים לציבור על בסיס קריטריון אסור, ומין בכלל זה, כולל, במקרה הרגיל, גם איסור על מדיניות של "נפרד אך שווה" (separate but equal). מדיניות שכזו, המבחינה על בסיס מגדרי תוך יומרה לספק לגברים ולנשים שירותים באיכות שווה, היא ככלל מדיניות מפלה ופסולה. נפרד לעולם אינו שווה. עצם העובדה שהענקת שירות לציבור נעשית תוך הבחנה בין נשים וגברים, טומנת בחובה לרוב את הפגיעה המרכזית אותה ביקש המחוקק למנוע – הפגיעה הנובעת מתיוגו של מקבל השירות על פי הקריטריון האסור (המגדר אליו הוא משתייך), ולא על פי הקריטריון הרלוונטי להענקת השירות (זכאות, נזקקות וכיו"ב)."

[בבג"ץ 3865/20 **שלומי שוקרון נ' המועצה המקומית קרית ארבע**]

הפליה פסולה על רקע לאום בניגוד לחוק איסור הפליה

אספקת שירותי תחבורה ציבורית תוך הפרדה בין יהודים לערבים אף עולה כדי הפליה פסולה על רקע לאום בניגוד להוראות סעיף 3(א) לחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א-2000, האוסרות על הספקת שירות ציבורי ובכלל זה שירותי תחבורה תוך הפליה מחמת לאום.

סיכום

12. לאור כל האמור לעיל, נבקשכם להבהיר לראשי המועצות כי היענות לקריאתם לקיים קווי תחבורה ציבורית נפרדים ליהודים ופלסטינים בשומרון אינה עולה בקנה אחד עם הוראות הדין.

13. טרם סיום נדגיש, כי אין כל ספק כי נוכח סיכון בטחוני קונקרטי לשלום הנוסעים והנוסעות בקווי התחבורה בשומרון, יש לנקוט בכל האמצעים העומדים לרשותכם על מנת לשמור על שלום וביטחון הנוסעים והנוסעות, ובלבד שמדובר באמצעים כאמור העולים בקנה אחד עם הוראות הדין.

14. נוכח חומרת העניין, נבקש לקבל את התייחסותך הדחופה לאמור לעיל.

בכבוד רב,



ריקי שפירא-רוזנברג, עו"ד

העתקים:

מר משה בן זקן, מנכ"ל, משרד התחבורה והבטיחות בדרכים
גבי נועה אבירם, מנהלת אגף רישוי ותפעול תחבורה ציבורית, משרד התחבורה והבטיחות בדרכים
לימור אוחנה, הממונה על הפיקוח, משרד התחבורה והבטיחות בדרכים
עו"ד יעל כהן, יועמ"ש משרד התחבורה והבטיחות בדרכים
היחידה הממשלתית לתיאום המאבק בגזענות, משרד המשפטים